

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЧЕТВЪРТА СЕКЦИЯ

ДЕЛО „ВАСИЛ ВАСИЛЕВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ“

(Жалба № 7610/15)

РЕШЕНИЕ

Чл. 8 • Личен живот • Кореспонденция • Незаконосъобразно записване и последващо възпроизвеждане на разговор между адвокат и негов клиент в резултат на тайно наблюдение на телефонния номер на клиента • Липса на достатъчна яснота в правната рамка и липса на процесуални гаранции, свързани по-конкретно с унищожаването на случайно подслушана комуникация между адвокат и клиент

СТРАСБУРГ

16 ноември 2021 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

16/02/2022

Това решение ще стане окончателно при обстоятелствата, посочени в член 44 § 2 от Конвенцията. Може да подлежи на редакция.

По делото Васил Василев срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Четвърта секция), заседаващ като камара в състав:

Тим Ейке, *председател*,

Йонко Грозев,

Армен Харутюнян,

Габриеле Куцко-Щадмайер,

Пере Пастор Виланова,

Джолиен Шукинг,

Ана Мария Гуера Мартинс, *съдии*,

и Андреа Тамиети, *секретар на секция*,

Като взе предвид:

жалбата (№ 7610/15) срещу Република България, подадена в Съда по член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) на 30 януари 2015 г. от български гражданин – г-н Васил Тончев Василев („жалбоподателят“);

решението да уведоми българското правителство („Правителството“) за оплакванията (а) по член 8 от Конвенцията, че телефонен разговор на жалбоподателя е бил тайно прихванат, записан и възпроизведен, и (б) по член 6 § 1 от Конвенцията, че последвалите производства за обезщетение за причинени вреди и постановените по тях решения не са публични, и да обяви останалата част от жалбата за недопустима;

становищата на страните;

След обсъждане в закрито заседание на 19 октомври 2021 г.,

Постановява следното решение, прието на тази дата:

ВЪВЕДЕНИЕ

1. Жалбоподателят – адвокат, защитаващ клиент по наказателно дело, установява, че телефонен разговор между него и този клиент е подслушван, записан и е изготвено вещественно доказателствено средство в резултат на прилагане на специално разузнавателно средство „подслушване“ по отношение на телефонната линия на клиента. Той се оплаква по член 8 от Конвенцията, че властите, въпреки че са знаели, че разговорът е между адвокат и неговия клиент, не са унищожили записа и вещественото доказателствено средство, както се изисква от закона. Случаят поставя въпроса дали законодателството, уреждащо тези въпроси регламентира достатъчно подробно как трябва да се обработват материали, получени чрез тайно наблюдение на комуникация между адвокат и клиент.

2. Производството за обезщетение за причинени вреди, заведено от жалбоподателя във връзка със записа и вещественото доказателствено средство, е класифицирано, поради което заседанията са проведени при закрити врата и решенията в производството не се оповестени

публично. Следователно случаят се отнася и до въпроса дали тази липса на публичност е съвместима с изискванията на член 6 § 1 от Конвенцията.

ФАКТИТЕ

3. Жалбоподателят е роден през 1958 г. и живее в гр. София. Той се представлява пред Съда от г-жа С. Разбойникова – адвокат, практикуващ в София.

4. Правителството се представлява от своя агент – г-жа Б. Симеонова от Министерство на правосъдието.

I. ТАЙНО НАБЛЮДЕНИЕ, ЗАПИСВАНЕ И ИЗГОТВЯНЕ НА ВЕЩЕСТВЕНО ДОКАЗАТЕЛСТВЕНО СРЕДСТВО НА РАЗГОВОР НА ЖАЛБОПОДАТЕЛЯ С НЕГОВИЯ КЛИЕНТ

5. Жалбоподателят е адвокат с частна практика. Основните му области на работа са наказателно право и процес.

6. В края на 2009 г. и началото на 2010 г. той е бил ангажиран от бившия министър на отбраната, за да го представлява по няколко наказателни дела. По всяко от тези дела жалбоподателят е представил на разследващите органи пълномощни, включващи координатите на неговата адвокатска кантора. По същия начин мобилният му телефонен номер е записан от тези органи на 4 декември 2009 г. и на 22 март 2010 г., когато е присъствал при повдигането на обвинение на своя клиент.

7. На 4 април 2010 г., при запознаване с доказателствените материали по едно от делата срещу неговия клиент, жалбоподателят вижда, че един от документите е възпроизведен телефонен разговор, който е провел с клиента си на 21 март 2010 г., когато му се е обадил от мобилния си телефон.

8. Разговорът, записан в протокола, протича по следния начин:

“Мъж с телефонен номер [номерът на мобилния телефон на жалбоподателя] се обажда на [клиента]:

[Клиент]: Здравсти.

Мъж: Здравсти.

[Клиент]: Здравсти.

Мъж: А-а, [К.] предполагам ти е казал за утре.

[Клиент]: Кой [К.]? А, днес ми...

Мъж: А.

[Клиент]: Той, той ми каза, че ще ходиме утре, ама..

РЕШЕНИЕ „ВАСИЛ ВАСИЛЕВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ“

Мъж: Да, бе, да. Да. Трябва да идем утре в девет и половина да четеме делото искат. Твърдат, че са свършили р, девет, в девет разследването. те искат това от нас.

[Клиент]: Ъхъ.

Мъж: Да четеме материалите.

[Клиент]: Ами добре.

Мъж: Добре.

[Клиент]: Да пратя, да изпратя [И.] да те вземе, и аз със друго ще дойда там, да не се (не се разбира, говорят едновременно).

Мъж: Добре, добре, там на Военна полиция направо горе.

[Клиент]: Да.

Мъж: Добре, добре, [Н.], добре.

[Клиент]: Така ще го направиме.

Мъж: ОК, хубаво.

[Клиент]: Добре.

Мъж: Аз ще чакам в кантората, ще се обадиш като.

[Клиент]: Добре, добре.

Мъж: Добре, [приятен] ден.

[Клиент]: Айде, чао, чао.

Мъж: Чао.”

9. По-късно се оказва, че двата мобилни телефонни номера на клиента са били поставени под подслушване във връзка с друго наказателно разследване срещу него, за период от шестдесет дни по заповед, издадена от председателя на Апелативен съд – Бургас на 17 март 2010 г. по искане на Софийска градска прокуратура, и че разговорът е бил подслушан и записан в хода на това наблюдение. Председателят на Апелативен съд – Бургас не е мотивирала решението си да разреши прилагането на СРС, а просто е подписала заповедта, която ѝ е била представена от прокурора, ръководещ разследването.

10. Наблюдението е извършено от Специализирана дирекция „Оперативни технически операции“ на МВР, която на 3 април 2010 г. е съставила веществено доказателствено средство за разговора и е изпратила материалите на прокуратурата.

II. ОПЛАКВАНЕ ДО ОРГАНИТЕ НА ПРОКУРАТУРАТА

11. Същият ден, 4 април 2010 г., жалбоподателят уведомява Софийска градска прокуратура по въпроса, настоявайки, че от съдържанието на записания разговор става ясно, че е бил между адвокат и клиент. Позовавайки се на чл. 33, ал. 3 от Закона за адвокатурата от

2004 г. (виж параграф 34 по-долу), той иска длъжностните лица, които не са унищожили записания разговор, да бъдат обвинени в престъпление по служба и злоупотреба с информация, получена чрез специални разузнавателни средства.

12. Жалбоподателят също изпраща копие от оплакването си до Висшия адвокатски съвет, който го препраща на Върховна касационна прокуратура.

13. През юли 2010 г. прокурорът, завеждащ отдел „Инспекторат“ при Върховна касационна прокуратура отхвърля жалбата на жалбоподателя. Тя отбелязва, че към момента, когато е било съставено вещественно доказателствено средство на записания разговор, собственикът на телефонния номер, използван от жалбоподателя, все още е бил неизвестен на властите и че разговорът не засяга никакви поверителни въпроси, обхванати от привилегията адвокат-клиент.

14. Жалбоподателят обжалва пред Главния прокурор. Той посочва, *inter alia*, че съгласно чл. 33, ал. 3 от Закона от 2004 г. (виж параграф 34 по-долу) комуникацията между адвокат и клиент е защитена независимо от съдържанието ѝ.

15. През август 2010 г. един от заместниците на Главния прокурор отговаря на жалбоподателя, заявявайки, *inter alia*, че по принцип тайното наблюдение е легитимен инструмент за борба с престъпността и че няма доказателства, че в неговия случай прокурорите умишлено да са пренебрегнали чл. 33, ал. 3 от Закона от 2004 г.

III. ИЗСЛУШВАНЕ НА АУДИО ЗАПИСА НА ПРИХВАНАТИЯ РАЗГОВОР ПО ВРЕМЕ НА ПРОЦЕСА НА КЛИЕНТА НА ЖАЛБОПОДАТЕЛЯ

16. През ноември 2010 г., по време на процеса срещу клиента на жалбоподателя по наказателното дело, във връзка с което е извършено тайното наблюдение (по което той също е представляван от жалбоподателя), Софийски градски съд пуска няколко записа на прихванати телефонни разговори на клиента, включително този с участието на жалбоподателя от 21 март 2010 г. (виж параграф 8 по-горе); те са представени като доказателство от прокуратурата. Според жалбоподателя на процеса са присъствали много журналисти, които след това са съобщили за него.

IV. ОТКАЗ НА НАКАЗАТЕЛНИТЕ СЪДИЛИЩА ДА ИЗПОЛЗВАТ ДОКАЗАТЕЛСТВАТА, ПОЛУЧЕНИ ЧРЕЗ СПЕЦИАЛНИ РАЗУЗНАВАТЕЛНИ СРЕДСТВА

17. При решаването по наказателното дело срещу клиента на жалбоподателя през октомври 2012 г. – което приключва с оправдателна

присъда – Софийски градски съд, *inter alia*, заявява че председателят на Апелативен съд – Бургас не е компетентен *ratione loci* да издаде писмено разрешение за подслушването на мобилните телефонни номера на клиента и че подавайки искане до нея за това разрешение, въпреки че разследването се отнася само за събития, случили се в София, прокуратурата е злоупотребила с процедурата (виж параграф 9 по-горе). Следователно доказателствените материали, получени в резултат на наблюдението, следва да бъдат изключени. Това решение е предизвикано, *inter alia*, от възражение, повдигнато от жалбоподателя в качеството му на защитник на неговия клиент (виж прис. № 310 от 29.10.2012 г. по н. о. х. д. № 4048/2010 г., СГС). През февруари 2014 г. Софийски апелативен съд потвърждава изцяло оправдателната присъда и решението на предходната съдебна инстанция по отношение на тези доказателствени материали, добавяйки, че председателят на Апелативен съд – Бургас също не е компетентен *ratione personae* да издаде решение (виж реш. № 365 от 14.02.2014 г. по в. н. о. х. д. № 653/2013 г., САС). През февруари 2015 г. Върховният касационен съд потвърждава изцяло оправдателната присъда (виж реш. № 189 от 03.02.2015 г. по н. д. № 515/2014 г., ВКС, II н. о.).

V. ПРОИЗВОДСТВО ЗА ОБЕЗЩЕТЕНИЕ ЗА ПРИЧИНЕНИ ВРЕДИ

A. Ход на производството

18. През април 2011 г. жалбоподателят предявява иск за обезщетение за причинени вреди срещу Прокуратурата и Специализирана дирекция „Оперативни технически операции“ на Министерство на вътрешните работи. Той се позовава на чл. 2, ал. 1, т. 7 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди от 1988 г. (виж параграф 47 по-долу). Той претендира 1500 лв. (767 евро) за неимуществени вреди. Той твърди, че пропускът на служителите на дирекцията, които са прихванали и записали разговора с клиента му, да унищожат записа, а не да изготвят вещественно доказателствено средство, и последващият пропуск на служителите на прокуратурата, които са поискали подслушване на телефонните номера, да разпоредят унищожаването на записа и вещественото доказателствено средство, вместо да ги използват като доказателство по наказателното дело срещу неговия клиент, е в нарушение на чл. 33, ал. 3 от Закона за адвокатурата от 2004 г. (виж параграф 34 по-долу) и на член 8 от Конвенцията.

19. В отговорите си на исковата молба, подадени през юли 2011 г., Прокуратурата и Специализирана дирекция „Оперативни технически операции“ към Министерство на вътрешните работи твърдят, че прихващането, записването и изготвянето на вещественно доказателствено средство за разговора на жалбоподателя с неговия

клиент е законосъобразно, в частност след като към съответния момент властите не са знаели, че жалбоподателят е адвокат. Освен това са поискали, позовавайки се на член 136, ал. 1, т. 4 от Гражданския процесуален кодекс (виж параграф 56 по-долу), достъпът до материалите по делото да бъде ограничен и делото да се гледа при закрити врата, тъй като са били предоставени класифицирани материали като доказателство.

20. През ноември 2011 г. Софийски районен съд постановява, че не е компетентен *ratione materiae* да гледа делото и го изпраща на Административен съд София-град.

21. Получавайки делото няколко дни по-късно, в края на декември 2011 г. Административен съд София-град го класифицира въз основа на това, че се отнася до класифицирани материали: записът и протоколът за изготвеното вещественно доказателствено средство за телефонния разговор на жалбоподателя, получени чрез тайно наблюдение (виж параграф 53 по-долу).

22. Първоначално Административен съд София-град пристъпва към разглеждане на делото. През януари 2012 г. жалбоподателят иска от съда да разсекрети делото, посочвайки, че записаният разговор вече е възпроизвеждан в хода на публичния процес на неговия клиент (виж параграф 16 по-горе). Изглежда, че съдът не е отговорил на искането. През юни 2012 г. той провежда едно съдебно заседание при закрити врата.

23. През август 2012 г. Административен съд София-град преценява повторно своята компетентност *ratione materiae* да разгледа делото и приема, че то не му е подсъдно. Той изпраща делото на смесен състав на Върховния административен съд и Върховния касационен съд, който да вземат решение кой съд е компетентен *ratione materiae* да разгледа иска. През октомври 2012 г. този състав постановява, че тъй като делото се отнася по-скоро за правоохранителни, отколкото за административни дейности, той е подсъден на Софийски районен съд, препращайки го обратно на този съд за разглеждане. Производството пред този състав и неговото решение също са били класифицирани.

24. Делото остава класифицирано дори след връщането му обратно на Софийски районен съд и в резултат на това съдът провежда единственото заседание през март 2013 г. при закрити врата.

25. С решение от 30 април 2013 г. (реш. от 30.04.2013 г. по гр. д. № 47391/2012 г., СРС) Софийски районен съд уважава иска на жалбоподателя. Той постановява на първо място, че искът не подлежи на разглеждане по реда на Закона за отговорността на държавата и общините от 1988 г. (виж параграф 47 по-долу), който е *lex specialis*, а по общия ред за деликт. Той отбелязва, че жалбоподателят е бил ангажиран от своя клиент на 2 ноември 2009 г. и вече е действал в качеството си на адвокат на своя клиент на 12 ноември и на 4 декември

2009 г., когато разследващите органи са записали номера на мобилния телефон, от който той по-късно е разговарял със своя клиент (виж параграф 6 по-горе). По-нататък съдът казва, че от съдържанието на разговора между двамата става ясно, че е разговор между адвокат и неговия клиент. Във всеки случай, номерът на мобилния телефон на жалбоподателя е бил на разположение на разследващите и на прокурора, отговарящ за наказателното дело срещу неговия клиент, преди да започне подслушването на телефона на клиента на 17 март 2010 г. От това следва, че подслушването и записване на разговора са в нарушение на чл. 30, ал. 5 от Конституцията и на чл. 33, ал. 3 от Закона за адвокатурата от 2004 г. (виж параграфи 33 и 34 по-долу), както и на чл. 8 от Конвенцията. Отразяването на хартиен носител и изготвянето на вещественно доказателствено средство на разговора вместо унищожаването на записа също е в нарушение на тези разпоредби.

26. Същият ден Софийски районен съд решава да класифицира решението си с позоваване на точка 8 от част II от Приложение № 1 към Закона за защита на класифицираната информация от 2002 г. (виж параграф 53 по-долу), въз основа на това, че в мотивите на решението си е анализирал класифицирани материали: тези, които са резултат от подслушването на разговора на жалбоподателя.

27. Прокуратурата и Специализирана дирекция „Оперативни технически операции“ към Министерство на вътрешните работи обжалват. Прокуратурата твърди по-специално, че телефонният разговор между жалбоподателя и неговия клиент не попада под закрилата на чл. 33, ал. 3 от Закона за адвокатурата от 2004 г. (виж параграф 34 по-долу), тъй като не се е състои в правен съвет.

28. През юни 2014 г. Софийски градски съд провежда заседание при закрити врата. В окончателно решение от 1 август 2014 г. (реш. № 5 от 01.08.2014 г. по гр. д. № С-27/2013 г., СГС) отменя решението на предходната инстанция и отхвърля иска на жалбоподателя. Той постановява, че искът, така както е формулиран от жалбоподателя, се отнася единствено до първоначалното неунищожаване на записа и на неговото възпроизвеждане в протокола и изготвяне на вещественно доказателствено средство, а не до неунищожаването му след последвалата му жалба до прокуратурата. Съдът не намира доказателства, че към този момент Специализирана дирекция „Оперативни технически операции“ към Министерство на вътрешните работи са знаели номера на мобилния телефон на жалбоподателя; само прокуратурата го е знаела. За разлика от предходната съдебна инстанция, Софийски градски съд освен това не е убеден, че от съдържанието на разговора става ясно, че е бил проведен между адвокат и неговия клиент. Той отбелязва, че въпреки че жалбоподателят и неговият клиент са обсъдили намерението си да се запознаят с материалите по наказателното дело срещу клиента, споменали са за

приключване на разследването и са използвали думите „военна полиция“ и „кантората“, те не са произнесли имената си или думата „адвокат“ (виж параграф 8 по-горе). Следователно служителите на Специализирана дирекция „Оперативни технически операции“ към Министерство на вътрешните работи не са нарушили чл. 33, ал. 3 от Закона за адвокатурата от 2004 г. (виж параграф 34 по-долу). Нито е имало доказателства, че при получаване на протокола за изготвяне на вещественно доказателствено средство, в който е възпроизведен записът, служителите на прокуратурата са разбрали от съдържанието на разговора, че той е между адвокат и неговия клиент, или че са проверили на кого принадлежи телефонният номер от протокола. Освен това трябва да се отбележи, че подслушваният телефонен номер е този на клиента, а не на жалбоподателя.

29. Софийски градски съд също така решава да класифицира решението си въз основа на това, че е анализирал първоинстанционното решение, което само по себе си е класифицирано (виж параграф 26 по-горе).

В. Разсекретяване на постановените в производството решения

30. На 25 ноември 2014 г. жалбоподателят иска от Софийски районен съд да му предостави копие на решението си. На 9 декември 2014 г. съдът уважава искането. Той отбелязва, че единствената причина за класифицирането на решението е, че е анализирал записа и протокола, в който е възпроизведен разговора на жалбоподателя, които само по себе си са класифицирани. Въпреки това, след отмяната през август 2013 г. на правилото, според което всякакви материали, получени в резултат на тайно наблюдение, са класифицирана информация (виж параграф 53 по-долу) и указанията в тълкувателното решение, постановено на 3 декември 2014 г. от Общото събрание на Наказателната колегия на Върховния касационен съд (виж параграф 57 по-долу), вече няма основания решението му да остане класифицирано.

31. На 28 януари 2015 г. жалбоподателят иска от Софийски градски съд да му предостави копие на решението си. На 30 януари 2015 г. съдът уважава искането. Той приема, по същите причини като тези, посочени от първоинстанционния съд, че вече няма основания решението му да остане класифицирано.

32. Нито решението на Софийски районен съд, нито това на Софийски градски съд не изглежда да са публикувани на уебсайтовете на тези съдилища, както обикновено се изисква от чл. 64, ал. 1 от Закона за съдебната власт от 2007 г. (виж параграф 60 по-долу). Не е ясно дали след тяхното разсекретяване те са били вписани в съответните регистри на решенията на двете съдилища (виж параграф 58 по-долу).

ОТНОСИМА ПРАВНА РАМКА

I. ЗАЩИТА НА КОМУНИКАЦИЯТА АДВОКАТ-КЛИЕНТ

33. Съгласно член 30, ал. 5 *in fine* от Конституцията от 1991 г. тайната на съобщенията между адвокати и хората, които те защитават, е „неприкосновена“. В решение от 2006 г. Конституционният съд обяснява, че терминът „съобщения“ в тази разпоредба означава не само комуникация „лице в лице“, но и всички форми на обмен на информация (виж реш. № 4 от 18.04.2006 г. по к. д. № 11/2005 г. КС, обн., ДВ, бр. 6/2006 г.).

34. Чл. 33, ал. 3 от Закона за адвокатурата от 2004 г. предвижда, че разговорите между адвокат и клиент не могат да бъдат подслушвани и записвани, и че евентуално направените записи не могат да се използват като доказателствени средства и подлежат на незабавно унищожаване. Съгласно член 136, ал. 2 от Наказателно-процесуалния кодекс, използването на специални разузнавателни средства по отношение на адвокати е предмет на изискванията на Закона от 2004 г.

35. В решение от 2010 г. Върховният касационен съд постановява, че чл. 33, ал. 3 от Закона от 2004 г. изключва тайното наблюдение и записване на разговори между клиент и защитник, като направените записи нямат статут на доказателствено средство и същите подлежат на незабавно унищожаване. (виж реш. № 378 от 29.06.2010 г. по н. д. № 188/2010 г., ВКС, III н. о.). Въпреки това, в решение от 2019 г. Върховният касационен съд постановява, че въпреки буквалната забрана, която предвижда тази разпоредба, тя не е непременно абсолютна във всички случаи, с оглед, *inter alia*, обществения интерес за разкриване на престъпления, извършени от адвокати (виж реш. № 211 от 08.04.2019 г. по н. д. № 1009/2018 г., ВКС, III н. о.).

36. Законът, уреждащ прилагането на тайно наблюдение – Законът за специалните разузнавателни средства от 1997 г., не съдържа никакви разпоредби, които да регламентират конкретно прихващането на комуникации на адвокати.

37. Изглежда въпросът е засегнат единствено в Инструкция, издадена от Главния прокурор на 11 април 2011 г. при упражняване на правомощията му по чл. 138, ал. 4 (от август 2016 г., чл. 138, ал. 6) от Закона за съдебната власт от 2007 г. да дава указания за дейността на прокуратурата. В преамбюла на инструкцията се казва, че нейното издаване е необходимо, за да се преустановят непоследователни практики и да се предотвратят нарушения на чл. 33 от Закона от 2004 г. (виж параграф 34 по-горе).

38. Съгласно точка 12 от инструкцията, специални разузнавателни средства спрямо адвокати могат да бъдат използвани, само ако има данни, от които може да се направи обосновано предположение, че те

са извършили престъпление. В искането за разрешаване на използване на специални разузнавателни средства трябва изрично да се посочва, че наблюдението ще бъде насочено срещу адвокат.

39. Точка 13 от инструкцията гласи, че ако в хода на експлоатиране на специални разузнавателни средства властите запишат разговор на адвокат с клиент или с друг адвокат и този разговор засяга защитата на клиента, не трябва да изготвят веществени доказателствени средства въз основа на този разговор, освен ако наблюдението не съдържа данни за престъпна дейност на самия адвокат.

40. Изглежда, че инструкцията не е публикувана от прокуратурата. На 13 април 2011 г. Главният прокурор обаче е изпратил копие на инструкцията до Висшия адвокатски съвет, а през юни 2011 г. Висшият адвокатски съвет я е публикувал в брой 5-6/2011 на списанието „Адвокатски преглед“ ([link](#)).

II. ОБРАБОТВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ, ПОЛУЧЕНА ЧРЕЗ СПЕЦИАЛНИ РАЗУЗНАВАТЕЛНИ СРЕДСТВА

41. Органът, извършил операцията по тайно наблюдение (в този случай – Специализирана дирекция „Оперативни технически операции“ към Министерство на вътрешните работи) трябва да съхранява първичния материален носител в срока на прилагане на специални разузнавателни средства (чл. 25, ал. 6 от Закона за специалните разузнавателни средства от 1997 г.). Този материален носител се използва за създаване на произведен носител на данни, който този орган трябва да изпрати до органа, поискал наблюдението (в този случай – Софийска градска прокуратура) (чл. 25, ал. 1, 4 и 5).

42. Производният носител на данни може да бъде на хартиена или друга (на практика електронна) форма (чл. 25, ал. 1 от Закона от 1997 г.). Съдържанието му трябва напълно да съответства на основния материален носител (чл. 25, ал. 3).

43. Ако въз основа на този произведен носител на данни, запитващия орган установи, че наблюдението е дало полезна информация, той трябва незабавно да уведоми наблюдаващия орган да подготви веществено доказателствено средство въз основа на първичния запис (чл. 26 и чл. 27, ал. 2 от Закона от 1997 г.). Въпреки че законът не уточнява в какво точно се състоят тези доказателствени материали, от практиката на наказателните съдилища става ясно, че това са компютърни файлове, съдържащи аудио- или видеозаписи, според случая (виж например, прис. № 50 от 03.06.2011 г. по н. о. х. д. № 424/2011 г., ОС-Варна, потвърдено в съответната част от реш. № 157 от 21.11.2011 г. по в. н. о. х. д. № 313/2011 г., ВНАС, и след това от реш. № 83 от 19.06.2012 г. по н. д. № 3135/2011 г., ВКС, II н. о.; реш. № 172 от 18.04.2012 г. по н. д. № 398/2012 г., ВКС, I н. о.; прис. № 56 от

16.11.2016 г. по н. о. х. д. № 379/2014 г., ОС-Плевен, потвърдено от реш. № 124 от 03.05.2017 г. по в. н. о. х. д. № 69/2017 г., ВтАС, очевидно не е обжалвано; и реш. № 1 от 17.02.2017 г. по н. д. № 1143/2016 г., ВКС, III н. о.). Тези доказателствени материали не трябва да се бъркат с вещественни доказателства и следователно съдът, който разглежда наказателно дело, не може да постанови законосъобразно тяхното унищожаване (виж опр. № 145 от 17.06.2016 г. по в. ч. н. д. № 156/2016 г., ОС-Видин).

44. Веществените доказателствени средства трябва да бъдат изготвени в два екземпляра, единият от които се изпраща на органа, поискал разрешението за прилагане на специални разузнавателни средства, а другия на съдията, издал разрешението (чл. 29, ал. 1 от Закона от 1997 г. и член 176, ал. 1 от Наказателно-процесуалния кодекс). Органът, поискал разрешението може да изиска допълнителни копия от тези материали (чл. 29, ал. 1 *in fine* и член 176, ал. 2).

45. Получените от органа, поискал разрешението, вещественни доказателствени средства трябва да се съхраняват от него до образуване на досъдебното производство във връзка с тях; при образуване на такова производство материалите се съхраняват в прокуратурата и след това в съда, който разглежда делото (чл. 31, ал. 1 и ал. 2 от Закона от 1997 г.). Член 125, ал. 3 от Наказателно-процесуалния кодекс предвижда, че веществените доказателствени средства, изготвени въз основа на тайно наблюдение, се прилагат към наказателното дело. Изглежда, че няма законови разпоредби, които уреждат конкретно унищожаването на доказателствени материали, получени в резултат на тайно наблюдение.

III. КОНТРОЛ НА СИСТЕМАТА ЗА ТАЙНО НАБЛЮДЕНИЕ

46. През 2009-13 г. системата за тайно наблюдение в България се е контролирала от специална парламентарна подкомисия. Подробности за нейните правомощия и начин на действие може да бъдат намерени по делото *Хаджиев срещу България* (№ 22373/04, §§ 26-28, 23 октомври 2012 г.) и *Ленев срещу България* (№ 41452/07, §§ 81-83, 4 декември 2012 г.). През август 2013 г. задачите на тази подкомисия се поемат от Национално бюро за контрол на специалните разузнавателни средства, което започва да функционира през 2014 г.

IV. ОТГОВОРНОСТ ЗА НЕПРАВОМЕРНО ТАЙНО НАБЛЮДЕНИЕ

47. Чл. 2, ал. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди от 1988 г. предвижда отговорност на разследващите органи и прокуратурата, и съдилищата в няколко вида ситуации, свързани главно с прилагането на наказателното право. През март 2009 г. към чл. 2, ал. 1 е добавена нова точка 7. Тя предвижда, че държавата носи отговорност

за вреди, които разследващите органи, прокуратурата или съдилищата са причинили чрез неправомерно използване на специални разузнавателни средства.

48. До края на 2012 г. не е имало окончателни решения по чл. 2, ал. 1, т. 7 (виж *Хаджиев*, цитирано по-горе, § 30 *in fine*; *Савови срещу България*, № 7222/05, § 40 *in fine*, 27 ноември 2012 г.; и *Ленев*, цитирано по-горе, § 86 *in fine*).

49. През ноември 2011 г. и април 2012 г. две първоинстанционни съдилища са уважили два паралелни иска за обезщетения за вреди по тази разпоредба от адвокат, чиито телефонни разговори с клиент са били прихванати в хода на наказателно производство срещу него. Първият иск е насочен срещу съда, разрешил използването на СРС, а вторият е насочен срещу РУ на МВР, което е извършило прилагането (виж реш. № 276 от 07.11.2011 г. по гр. д. № 3/2010 г., ОС-Плевен, и реш. № 39 от 19.04.2012 г. по гр. д. № 280/2010 г., РС-Левски). И двете съдилища приемат, въз основа на констатациите на съдилищата по наказателното производство срещу адвоката, че подслушването на тези разговори е в нарушение на чл. 33, ал. 3 от Закона за адвокатурата от 2004 г. (виж параграф 34 по-горе).¹

50. През март 2012 г. компетентният апелативен съд отменя първоинстанционно решение и отхвърли иска на адвоката на основание, че (а) подслушването на разговора е извършено преди влизането в сила на чл. 2, ал. 1, т. 7 и че (б) ответникът (съдът, който е разрешил подслушването) не е действал неправомерно, тъй като просто е разрешил използването на специални разузнавателни средства, а не го е приложил сам (виж реш. № 61 от 05.03.2012 г. по гр. д. № 536/2011 г., ВТАС). През декември 2012 г. Върховният касационен съд отказва да допусне касационно обжалване на въззивното решение (виж опр. № 1435 от 15.12.2012 г. по гр. д. № 815/2012 г., ВКС, III г. о.).

51. През май 2013 г. компетентният апелативен съд отменя първоинстанционно решение, като отхвърли и другия иск на адвоката на основание, че вече му е присъдено обезщетение за повдигнатото наказателно обвинение срещу него (тъй като делото е приключило с окончателна оправдателна присъда) и няма право допълнително да получи обезщетение за причинени вреди за конкретни стъпки, предприети в хода на същото наказателно производство (виж реш. № 345 от 07.05.2013 г. по в. гр. д. № 1008/2012 г., ОС-Русе). Изглежда, че не е подадена валидна жалба срещу това въззивно решение (виж разп. № 153 от 03.09.2013 г., по жалба вх. № 12252 от 29.08.2013 г., ВКС), и че е същото е влязло в сила.

¹ Българското правителство се позовава на тези две решения в своите становища по делото *Харизанов срещу България*, подадено в Съда през юни 2016 г. (виж *Харизанов срещу България* (РД), № 53626/14, § 90, 5 декември 2017 г.).

V. ОБЖАЛВАНЕ НА АКТОВЕ НА РАЗСЛЕДВАЩИ ОРГАНИ И ПРОКУРОРИ ПО НАКАЗАТЕЛНИ ДЕЛА

52. Постановленията на разследващите по наказателното дело подлежат на обжалване пред наблюдаващия прокурор. Решенията на прокурора по делото, които не подлежат на съдебен контрол, подлежат на обжалване пред прокурор от по-горестоящата прокуратура (член 200 от Наказателно-процесуалния кодекс).

VI. КЛАСИФИЦИРАНЕ НА МАТЕРИАЛИ, ПОЛУЧЕНИ ЧРЕЗ ПРИЛАГАНЕ НА СПЕЦИАЛНИ РАЗУЗНАВАТЕЛНИ СРЕДСТВА

53. С точка 6 от част II от Приложение № 1 към Закона за защита на класифицираната информация от 2002 г., информацията за използвани съгласно законовите разпоредби специални разузнавателни средства (технически средства и/или способите за тяхното прилагане) е държавна тайна. Съгласно точка 8, която е в сила до август 2013 г., такава е и всяка информация, получена в резултат на използването на специални разузнавателни средства. През август 2013 г. точка 8 е отменена.

VII. КЛАСИФИЦИРАНЕ НА СЪДЕБНИ ДЕЛА

54. Ако в дело са включени документи или материали, официално обозначени като съдържащи класифицирана информация, това е основание то да бъде класифицирано (чл. 91, ал. 1 от Правилника за администрацията на окръжните, районните, административните, военните и апелативните съдилища, отменен през 2017 г. от идентично формулирания чл. 81, ал. 1 от Правилника за администрацията в съдилищата, и двата издадени от Висшия съдебен съвет).

55. Нивото на класификация на делото трябва да съответства на най-високото ниво на класификация на класифицираните документи или други материали, включени в него (чл. 91, ал. 3 *in fine* от Правилника от 2009 г., заменен от идентично формулирания чл. 81, ал. 3 *in fine* от Правилника от 2017 г.). Съдът, който разглежда делото, може обаче да реши да постави всички такива класифицирани материали в отделен том и да класифицира само този том, за да не възпрепятства ненужно достъпа до другите материали по делото (чл. 91, ал. 4 от Правилника от 2009 г., заменено с идентично формулирания чл. 81, ал. 4 от Правилника от 2017 г.). В тази ситуация всички правила, уреждащи защитата на класифицирана информация, се прилагат само за класифицирания том (чл. 91, ал. 6 от Правилника от 2009 г., заменен с идентично формулирания чл. 81, ал. 6 от Правилника от 2017 г.).

VIII. ИЗКЛЮЧВАНЕ НА ПУБЛИЧНОСТТА ОТ СЪДЕБНО ПРОИЗВОДСТВО

56. Съд, който разглежда гражданско дело, може служебно или по искане на страна да реши, че разглеждането на делото или някои процесуални действия по него, следва да се извърши при закрити врата, ако, *inter alia*, (а) общественият интерес налага това, или (б) са налице други основателни причини (член 136, ал. 1, т. 1 и т. 4 от Гражданския процесуален кодекс).

57. С тълкувателно решение от 3 декември 2014 г. (тълк. реш. № 4 от 03.12.2014 г. по тълк. д. № 4/2014 г., ВКС, ОСНК), Общото събрание на Наказателната колегия на Върховния касационен съд постановява, позовавайки се (в общи линии) на аналогична разпоредба в Наказателно-процесуалния кодекс, член 263, ал. 1, че самият факт, че едно дело включва материали, получени посредством прилагане на специални разузнавателни средства, не е достатъчно основание за разглеждането при закрити врата и че съдът, разглеждащ делото, трябва надлежно да обоснове решението си да не допуска публичността и да я изключи само от процесуални стъпки, действително свързани с държавна тайна. По-нататък съдът уточнява, че решения по дела, включващи доказателства, получени чрез специални разузнавателни средства, по правило трябва да се публикуват в тяхната цялост; само ако производството или част от него е водено при закрити врата, тогава съдът може да се въздържа от публикуване на онези части от мотивите си, в които коментира информация, представляваща държавна тайна. Съдът основава тези заключения на, *inter alia*, (а) решенията на този Съд по делата *Раза срещу България* (№ 31465/08, § 53, 11 февруари 2010 г.), *Амие и други срещу България* (№ 58149/08, § 99, 12 февруари 2013 г.) и *Николова и Вандова срещу България* (№ 20688/04, §§ 72-77 и 81-86, 17 декември 2013 г.), и (б) отмяната на точка 8 от част II от Приложение № 1 към Закона за защита на класифицираната информация от 2002 г. през август 2013 г. (виж параграф 53 *in fine* по-горе).

IX. ПУБЛИКУВАНЕ НА СЪДЕБНИ РЕШЕНИЯ

58. Решенията, с които се решават по същество граждански дела, се обявяват в регистъра на съдебните решения на съответния съд, който е публичен и свободно достъпен за всеки (член 235, ал. 5 *in fine* от Гражданския процесуален кодекс). Този регистър може да бъде на хартиен и/или на електронен носител (чл. 50, ал. 1, т. 10 от Правилника за администрацията на районни, окръжни, административни, военни и апелативни съдилища от 2009 г., заменен през 2017 г. с идентично формулирания чл. 39, ал. 1, т. 10 от Правилника за администрацията на съдилищата).

59. От 2016 г. регистърът е само електронен (чл. 360н, ал. 1 от Закона за съдебната власт от 2007 г., добавен през 2016 г.). Всеки има право на свободен достъп до публикуваните в него съдебни решения (чл. 360с, ал. 2, в сила от февруари 2017 г.). Въпреки това, съгласно раздел 360о, ал. 3, също в сила от февруари 2017 г., нито мотивите, нито диспозитива на съдебните решения, разкриващи защитена от закона тайна, не трябва да се публикуват в регистъра.

60. Чл. 64, ал. 1 от Закона за съдебната власт от 2007 г. въвежда изискването всички съдебни решения да бъдат публикувани на уебсайта на съответния съд. В първоначалната си редакция тази разпоредба изисква публикуване на тримесечни интервали, но през 2009 г. тя е изменена, за да предвиди, че съдебните решения трябва да се публикуват онлайн веднага след постановяването им. Изменение от 2017 г. на чл. 64 предвижда ограничено изключение от принципа на незабавното публикуване по някои наказателни дела.

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 8 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

61. Жалбоподателят се оплаква, че тайното записване и възпроизвеждането на телефонния разговор между него и клиента му, е незаконно и ненужно. Той се позовава на член 8 от Конвенцията, който предвижда, доколкото е приложимо:

“1. Всеки има право на неприкосновеност на личния ... живот ... и на кореспонденцията.

2. Намесата на държавните власти в упражняването на това право е недопустима, освен в случаите, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност или на икономическото благосъстояние на страната, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите.”

A. Допустимост

1. Аргументите на страните

(а) Правителството

62. Правителството твърди, че жалбоподателят не е изчерпил вътрешноправните средства за защита. По време на досъдебната фаза на делото срещу неговия клиент той не е обжалвал, по реда на член 200 от Наказателно-процесуалния кодекс, актовете на разследващите или прокурора, ръководещ делото, свързано с подслушвания разговор. Тези жалби се различават от оплакването до прокуратурата, в което жалбоподателят просто ги приканва да обвинят длъжностните лица за

това, че не са унищожили материалите от подслушването. Жалбоподателят е могъл също да оспори допустимостта на доказателствата, изготвени въз основа на подслушването в процеса на неговия клиент; вече е имало случаи, в които такива доказателства са били изключвани на основание, че не е зачетена поверителността на комуникацията. Това по-късно би позволило на жалбоподателя да предяви успешно иск по чл. 2, ал. 1, т. 7 от Закона от 1988 г. Като защитник на своя клиент, той е страна по наказателно дело, във връзка с което е извършено подслушването. След възпроизвеждането на разговора, всички произтичащи от това материали могат да бъдат унищожени само от съда, който разглежда това дело, и по този начин жалбоподателят е трябвало да отправи искането си за унищожаване на тези материали до съда. Този начин на действие следва логически от законовата норма, че записи от разговори между адвокати и клиенти не могат да се използват като доказателство и трябва незабавно да бъдат унищожени. Тъй като тази забрана, както и засилената защита на комуникацията между адвокат и клиент съгласно член 8 от Конвенцията, имат за цел главно да защитят правата на клиента, оспорване на подслушването в хода на наказателното производство срещу клиента би било най-подходящия начин на действие. Не би могло да има сблъсък между интересите на жалбоподателя и тези на неговия клиент по този въпрос.

(b) Жалбоподателят

63. Жалбоподателят отговаря, че производството срещу неговия клиент няма връзка със собствените му права на неприкосновеност. Въпреки че според правилата на наказателния процес в България адвокатът на обвиняемия е страна по наказателното дело сам по себе си, неговата роля е да защитава правата на клиента, а не своите. Наличието на доказателства, показващи, че разговорът на клиента с неговия адвокат (който така или иначе не е разкрил неправомерно поведение от страна на клиента) е бил подслушан, всъщност е от полза за защитата на клиента, тъй като показва, че прокуратурата е действала незаконосъобразно при изграждането на случая. Възражението срещу използването на тези доказателства не може да защити собствените права на жалбоподателя или да доведе до присъждане на обезщетение. По време на досъдебната фаза доказателствените материали, изготвени въз основа на подслушания разговор, се съхраняват от прокуратурата. Жалбоподателят незабавно се е свързал с тях по въпроса, но те не само са задържали тези материали, но и след това са ги представили като доказателство срещу неговия клиент. Оплакването до прокуратурата и искът за обезщетение за вреди са достатъчни, за да защитят собствените права на жалбоподателя по член 8 от Конвенцията.

2. Преценката на Съда

64. След като жалбоподателят разбира, че разговорът му с неговия клиент е подслушан и записан в резултат на прилагане на специално разузнавателно средство по отношение на телефонния номер на клиента му, той предприема два начина на защита. Първо той призовава прокуратурата да започне наказателно производство срещу длъжностните лица, които не са унищожили материалите от подслушването (виж параграфи 11 до 15 по-горе). След това предявява иск за обезщетение за вреди по чл. 2, ал. 1, т. 7 от Закона от 1988 г. – който обаче е разгледан от съдилищата не по тази разпоредба, а съгласно общия ред за деликт (виж параграфи 18, 25 и 28 по-горе).

65. По този начин жалбоподателят е изчерпил вътрешноправните средства за защита по отношение на оплакването си по член 8 от Конвенцията. Както е видно от самия текст на разпоредбата, чл. 2, ал. 1, т. 7 от Закона от 1988 г., приет през март 2009 г., цели създаване на специално средство за защита по отношение на неправомерна употреба на специални разузнавателни средства (виж параграф 47 *in fine* по-горе). По делото *Харизанов срещу България* ((РД), № 53626/14, §§ 93-97, 5 декември 2017), Съдът приема, че иск за обезщетение за вреди по тази разпоредба е ефективно средство за защита за тайно наблюдение, което е осъществено, след като това средство е влязло в сила и за което заинтересованите лица са узнали – например в резултат на използването на произтичащи от него материали по наказателно производство, в което са участвали. Точно такова е и положението на жалбоподателя (виж параграф 7 по-горе).

66. Когато жалбоподателят предявява иска си, все още не е имало съдебна практика по чл. 2, ал. 1, т. 7 от Закона от 1988 г. (виж параграф 48 по-горе). Две подобни дела се развиват едновременно с неговото в различни съдилища и въззивното решение по едно от тях, което е станало окончателно малко преди делото на жалбоподателя да бъде решено на първа инстанция, предполага, че такъв иск – свързан с извършено наблюдение след влизането в сила на разпоредбата и насочен срещу органите, които са поискали и извършили наблюдението – може да има успех (виж параграфи 49 до 51 по-горе).

67. След като е водил това производство за обезщетение за вреди докрай, жалбоподателят не може да бъде винен, че не се е възползвал от другите потенциални средства за защита, на които правителството се позовава. Той е избрал това средство за защита, което тогава е изглеждало най-подходящо при неговите обстоятелства. Тъй като оплакването му е насочено не толкова срещу продължаващото запазване на записа и изготвянето на веществено доказателствено средство в резултат на подслушването на разговора му, а по-скоро срещу самото им създаване в началото на 2010 г., което вече се е случило, средство за защита, което може да доведе до обезщетение, а не

до унищожаване на тези материали е по-подходящо за удовлетворяване на оплакването му (за разлика с *Сегерщед-Виберг и други срещу Швеция*, № 62332/00, § 121, ECHR 2006-VII).

68. Жалбоподатели, които подобно на жалбоподателя са използвали средство за защита, което може да удовлетвори тяхното оплакване съгласно Конвенцията, не са длъжни да прибегват до други потенциални средства за защита със спорна ефективност (виж *Валианатос и други срещу Гърция* [ГК], № 29381/09 и № 32684/09, § 52, ECHR 2013 (извадки), и *Селлахатин Демирташ срещу Турция (№ 2)* [ГК], № 14305/17, § 206, 22 декември 2020 г.).

69. Въпреки че горепосочените причини са достатъчни, за да се отхвърли възражението на правителството, че жалбоподателят не е изчерпил вътрешноправните средства за защита, за пълнота е уместно допълнително да се отбележи, че нито едно от трите средства за защита, цитирани от правителството, не биха били ефективни в случая на жалбоподателя.

70. Първото е жалба по член 200 от Наказателно-процесуалния кодекс срещу актове на разследващите органи и на прокурора, ръководещ делото срещу клиента на жалбоподателя, или жалба срещу актове на този прокурор пред по-горестоящ прокурор (виж параграф 52 по-горе). Не е ясно дали това средство за защита е подходящо, тъй като жалбоподателят не се оплаква от конкретни актове на разследващите или на прокурора, но е недоволен от пропуска им да бъдат унищожени материалите, произтичащи от подслушването на разговора с неговия клиент (виж параграфи 11 и 18 по-горе). Също така подлежи на съмнение дали това средство за защита има разумни шансове за успех. Начинът, по който прокуратурата реагира на оплакването на жалбоподателя към тях, както и на последвалия му иск за обезщетение за вреди срещу тях, показва, че те са на мнение, че подслушването и записването на разговора му с неговия клиент, е напълно законосъобразно (виж параграфи 13, 15, 19 и 27 по-горе). Същото се отнася и до техния избор да използват произтичащите от това доказателства в наказателното производство срещу клиента на жалбоподателя (виж параграф 16 по-горе). Освен това, това средство за защита е от общ характер и правителството не посочва никакъв пример за дело, в което да е било успешно използвано в ситуация, сравнима с тази на жалбоподателя (виж, *mutatis mutandis*, *Ротару срещу Румъния* [ГК], № 28341/95, § 70, ECHR 2000-V; *Маркович и други срещу Италия* [ГК], № 1398/03, § 35, ECHR 2006-XIV; и *Скопола срещу Италия (№ 2)* [ГК], № 10249/03, § 76, 17 септември 2009 г.).

71. От своя страна възможността жалбоподателят да оспори използването на доказателствата, изготвени въз основа на подслушания разговор, в наказателното дело на своя клиент, не е средство за защита, което би могло да осигури обезщетение за собственото му оплакване по

член 8 от Конвенцията. Констатацията на съдилищата, разглеждащи това дело, че записът и вещественото доказателствено средство за разговора са незаконни, може да доведе единствено до изключване на получените доказателства и по този начин да се засегне справедливостта на наказателното производство срещу клиента; това само по себе си не може да поправи оплакването на жалбоподателя по член 8 (виж, *mutatis mutandis*, *Горанова-Караенева срещу България*, № 12739/05, § 59, 8 март 2011 г.; *Зубков и други срещу Русия*, № 29431/05 и 2 други, § 88, 7 ноември 2017 г.; *Москалев срещу Русия*, № 44045/05, § 22, 7 ноември 2017; и *Хамбарджумян срещу Армения*, № 43478/11, § 43, 5 декември 2019 г.). Във всеки случай жалбоподателят възражава, макар и на различни основания, срещу използването на доказателствените материали, произтичащи от подслушването на телефонния номер на неговия клиент, а съдилищата, разглеждали наказателното дело срещу клиента, допускат това възражение и приемат, че тези доказателствени материали трябва да бъдат изключени, тъй като са получени незаконно (виж параграф 17 по-горе).

72. Накрая, не изглежда, че жалбоподателят е имал възможност да поиска от съдилищата, разглеждали наказателното дело срещу неговия клиент – Софийски градски съд и Софийски апелативен съд – да разпоредят унищожаването на доказателствените материали, изготвени въз основа на подслушания разговор. Вярно е, че, както е отбелязано по-горе, тези съдилища са приели, че трябва да изключат тези материали, тъй като са били получени незаконно (виж параграф 17 по-горе). Но те не са взели решение тези материали да бъдат унищожени. Правителството не цитира никаква разпоредба от българското законодателство, позволяваща на тези съдилища да разпоредят унищожаването на доказателствените материали, изготвени в резултат на тайно наблюдение, въз основа на това, че са получени незаконно, и не изглежда такава разпоредба да съществува (виж параграфи 43 *in fine* и 45 *in fine* по-горе). Освен това, друго копие от тези доказателствени материали трябва да е било изпратено до съда, чийто председател е разрешил подслушването – Апелативен съд – Бургас – и да го е съхранил (виж параграф 44 по-горе). Правителството не цитира никаква разпоредба от българското законодателство, която да позволява на съдилищата, разглеждали наказателно дело, да разпоредят унищожаването на доказателствени материали, изготвени въз основа на тайно наблюдение и съхранявани от друг съд.

73. Възражението на правителството, че вътрешноправните средства за защита не са изчерпани по отношение на оплакването, следва да бъде отхвърлено.

74. Оплакването също така не е явно обосновано или недопустимо на други основания. Следователно то трябва да бъде обявено за допустимо.

В. По същество

1. Аргументите на страните

(а) Жалбоподателят

75. Жалбоподателят твърди, че намесата в личния му живот и кореспонденция е незаконна. По закон подслушаният разговор на адвокат може да бъде записан и възпроизведен, само ако има основания да се подозира, че този адвокат участва в престъпление. В неговия случай не е имало такова предположение. По времето на телефонния разговор с клиента му той го е представлявал. Освен това, съдържанието на разговора ясно показва, че е между адвокат и клиент. Това по-късно също е доведено до вниманието на властите. И все пак, въпреки забраната в чл. 33, ал. 3 от Закона за адвокатурата от 2004 г., те са запазили записа, вместо да го унищожат.

76. В българското законодателство няма правила как да се унищожават подобни незаконни записи на комуникация между адвокат и клиент. Инструкцията на главния прокурор от април 2011 г. не е достатъчно конкретна и във всеки случай е издадена около година след подслушването на разговора на жалбоподателя.

77. Българското законодателство не съдържа достатъчно гаранции за предотвратяване на подобни ситуации. Законът за специалните разузнавателни средства от 1997 г. не посочва нищо за комуникация между адвокат и клиент. Няма доказателства, че парламентарната подкомисия, която осъществява контрол за използването на специални разузнавателни средства през 2009-13 г., би се намесила в отделни случаи. Нито пък жалбоподателят е могъл да получи съдействие от Националното бюро, което е създадено години след подслушването на разговора му. Във всеки случай той се оплаква от тези обстоятелства, както пред прокуратурата, така и пред съдилищата, но специалното средство за защита – иск по чл. 2, ал. 1, т. 7 от Закона от 1988 г. – се оказва неефективно в неговия случай.

78. Делото не се отнася до поставянето на телефонния номер на клиента на жалбоподателя под тайно наблюдение, а за последвалия пропуск на властите да унищожат записа на разговора между двамата. Този пропуск не е имал легитимна цел.

79. Намесата също така не е бил необходима. Комуникацията между адвокат и клиент се ползва от защита не само когато се състои от правни съвети. Тя би могла да попадне извън обхвата на тази защита, само ако е ясно, че няма нищо общо с привилегированата връзка. Подслушването и записването на разговора по никакъв начин не са допринесли за разследването срещу клиента на жалбоподателя. Задържайки записа, прокуратурата просто демонстрира, че не спазва поверителността на

комуникацията между адвокат и клиент и може да злоупотреби с тайно наблюдение.

(b) Правителството

80. За правителството българското законодателство осигурява адекватно поверителността на комуникацията между адвокат и клиент: тя е гарантирана от Конституцията, закона и инструкцията на Главния прокурор от април 2011 г. Правилото, че тази поверителност не е абсолютна, е в съответствие със съдебната практика на Съда. Законите, уреждащи тайното наблюдение, определят други гаранции, осигуряващи допълнителна защита.

81. Наблюдението на телефонната линия на клиента на жалбоподателя е било законосъобразно. Тъй като то се е състояло в хода на наказателно разследване, то е имало за цел да предотврати престъпление и да защити обществената безопасност. Властите не са могли да знаят предварително, че това ще доведе до подслушване на разговор с адвокат, поради което правилото, че всяка информация, свързана със съдържанието на този разговор, не може да се използва като доказателство и подлежи на унищожаване, е най-добрата защита при дадените обстоятелства.

82. Намесата също е била необходима. Разговорът не е имал нищо общо със защитата на клиента, нито пък с какъвто и да било правен съвет. Освен това, при липсата на официален договор за правна защита и съдействие, по това време властите не са могли да знаят, че жалбоподателят е бил адвокат на клиента си. Съдилищата са установили, че естеството на връзката им не може да бъде извлечено от самия разговор. Жалбоподателят също така е могъл да се противопостави на използването на получените доказателства по делото срещу неговия клиент, който във всеки случай е бил оправдан и по този начин не е претърпял никакъв ущърб по отношение на правата му на защита. Прокуратурата и съдилищата надлежно са разгледали твърденията на жалбоподателя относно записването на разговора му. Съдилищата, разгледали иска му за обезщетение за вреди, на практика са проверили дали е законосъобразно изготвянето на доказателствени материали въз основа на това. Освен това жалбоподателят е имал право да се оплаче пред специалната парламентарна подкомисия, осъществяваща по това време контрол на системата за тайно наблюдение. И накрая, подслушването на телефонния номер на неговия клиент е надлежно разрешено от съдия. Следователно са били налице няколко процедури, гарантиращи ефективен контрол върху намесата в правата на жалбоподателя.

2. Преценката на Съда

(а) Обхват на преценката

83. Жалбоподателят не се оплаква като цяло от системата за тайно наблюдение в България; основата на оплакването му е конкретен случай на такова наблюдение. Следователно делото не се отнася до съвместимостта на цялата тази система с член 8 от Конвенцията, а просто до това дали подслушването, записването и възпроизвеждането на разговора на жалбоподателя с неговия клиент е в нарушение на тази разпоредба. Въпреки че оценката на този въпрос може да изисква известна степен на абстрактност, тя не може да бъде със същото ниво на обобщеност, както в случаите, отнасящи се до общи оплаквания относно закони, позволяващи тайно наблюдение – което, като изключение от нормалния подход на Съда, изисква напълно абстрактна оценка на съответните национални закони (виж *Горанова-Караенева*, цитирано по-горе, § 48; *Драгойевич срещу Хърватия*, № 68955/11, § 86, 15 януари 2015 г.; *Зубков и други*, цитирано по-горе, § 126; *Дудченко срещу Русия*, № 37717/05, § 95, 7 ноември 2017 г.; и *Москалев*, цитирано по-горе, § 40).

(б) Наличие на намеса

84. Вярно е, че собственият телефонен номер на жалбоподателя не е подслушван (за разлика с *Коп срещу Швейцария*, 25 март 1998, § 52, *Доклади за решения* 1998-II). Записването и последващото възпроизвеждане на разговора с неговия клиент – който е бил подслушан в резултат на наблюдение на телефонния номер на клиента му – въпреки всичко е представлявало намеса в правото на жалбоподателя на зачитане на „личния му живот“ и „кореспонденция“ (виж, по-специално по отношение на разговори на адвокати, прихванати в резултат на подслушване на телефонните номера на техните клиенти, *Притеану срещу Румъния*, № 30181/05, § 41, 3 февруари 2015, и *Версини-Кампинчи и Краснянски срещу Франция*, № 49176/11, § 49, 16 юни 2016 г.; и по-общо, по отношение на разговори, прихванати в резултат на тайно наблюдение на телефонната линия на някой друг, *Ламберт срещу Франция*, 24 август 1998 г., § 21, *Доклади* 1998-V; *Аман срещу Швейцария* [ГК], № 27798/95, §§ 45 и 61, ECHR 2000-II; *Матерон срещу Франция*, № 57752/00, § 27, 29 март 2005 г.; *Валентино Акатриней срещу Румъния*, № 18540/04, § 53, 25 юни 2013; *Улариу срещу Румъния*, № 19267/05, § 46, 19 ноември 2013 г.; и *Теразони срещу Франция*, № 33242/12, § 43, 29 юни 2017 г.).

(с) Обосновка за намесата

85. Такава намеса противоречи на член 8 от Конвенцията, освен ако не е „в съответствие със закона“, преследва една или повече от

РЕШЕНИЕ „ВАСИЛ ВАСИЛЕВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ“

легитимните цели, посочени във неговия втори параграф и е „необходима в едно демократично общество“ за постигане на тези цели.

(i) „[В] съответствие със закона“

(α) Дали намесата е законна от гледна точка на българското законодателство

86. Жалбоподателят не твърди, че тайното наблюдение на телефонния номер на неговия клиент и случайното прихващане на разговора между двамата сами по себе си са незаконни (виж параграф 78 по-горе). С оглед на констатациите в параграфи 88 до 94 по-долу, не е необходимо да се разглежда въпросът в светлината на факта, че съдилищата, разглеждали наказателното дело срещу клиента, са приели, че получените доказателства не могат да бъдат използвани, тъй като съдията, който е издал разрешението за прилагането на специално разузнавателно средство, не е компетентен да направи това (виж параграфи 9 и 17 по-горе).

87. Що се отнася до твърдението на жалбоподателя, че запазването на записа и възпроизвеждането му е в противоречие на българското законодателство, трябва да се отбележи, че с окончателно решение Софийски градски съд отхвърля иска му за обезщетение за вреди във връзка с това (виж параграф 28 по-горе). Обикновено не е задача на Съда да опровергава становищата на националните съдилища по такива въпроси (виж *Малоун срещу Обединеното кралство*, 2 август 1984 г., § 69, Серия А № 82; *Коп*, цитирано по-горе, § 59; и *Горанова-Караенева*, цитирано по-горе, § 46). Но този въпрос също може да бъде оставен неразгледан, тъй като поради причините, изложени в параграфи 88 до 94 по-долу, намесата не отговаря на изискванията на член 8 § 2 от Конвенцията в други отношения (виж, *mutatis mutandis*, *Аман*, цитирано по-горе, § 54).

(β) Качество на закона

88. Изразът „в съответствие със закона“ в член 8 § 2 от Конвенцията не изисква само спазване на вътрешното право; то допълнително предполага, че този закон е достъпен, достатъчно предвидим и съвместим с върховенството на правото (виж *Малоун*, § 67; *Коп*, § 55; и *Аман*, §§ 50 и 55, всички цитирани по-горе).

89. Тайното прихващане и записване на телефонен разговор е сериозна намеса в правата, залегнали в член 8 от Конвенцията и следователно трябва да се основава на „закон“, който е особено точен; важно е да има ясни, подробни правила по този въпрос (виж *Коп*, цитирано по-горе, § 72). Освен това са необходими специфични процесуални гаранции, когато става въпрос за защита на поверителността на комуникацията между адвокат и клиент (виж *Сабер*

срещу Норвегия, № 459/18, § 51, 17 декември 2020 г.). Това е така, защото член 8 от Конвенцията, въпреки че гарантира поверителността на всяка „кореспонденция“, осигурява засилена защита на обмена на информация между адвокати и техните клиенти (виж *Михауд срещу Франция*, № 12323/11, § 118, ECHR 2012; *Р.Е. срещу Обединеното кралство*, № 62498/11, § 131, 27 октомври 2015 г.; и *Дудченко*, цитирано по-горе, § 104).

90. Въпреки че разговорът между жалбоподателя и неговия клиент не се състои, строго погледнато, в даването на правен съвет (виж параграф 8 по-горе), той все пак е имал право на такава засилена защита. Докато комуникацията между адвокат и клиент може да се отнася до въпроси, които са свързани малко или нямат нищо общо със съдебни спорове, няма причина да се прави разлика между тях, тъй като всички те засягат въпроси от личен и поверителен характер (виж *Кембъл срещу Обединеното кралство*, 25 март 1992 г., § 48, Сери А № 233; *Михауд*, цитирано по-горе, § 117; и *Лорънт срещу Франция*, № 28798/13, § 47, 24 май 2018 г.). Нито е решаващо дали по време на разговора жалбоподателят е бил официално ангажиран от своя клиент (виж *Дудченко*, цитирано по-горе, § 103 *in fine*).

91. От текста на чл. 33, ал. 3 от Закона за адвокатурата от 2004 г., прочетен във връзка с член 136, ал. 2 от Наказателно-процесуалния кодекс (виж параграф 34 по-горе), следва, че записи, получени в резултат на случайни прихващания на комуникация между адвокат и клиент в хода на тайно наблюдение, подлежат на незабавно унищожаване. Изглежда обаче, че законите, уреждащи тайно наблюдение в България, не предвиждат никакви специфични гаранции, даващи практически ефект на това задължение (виж, *mutatis mutandis*, *Аман*, § 61; *Притеану*, § 44; и *Дудченко*, §§ 108-09, всички цитирани по-горе). Както Законът за специалните разузнавателни средства от 1997 г., така и Законът за адвокатурата от 2004 г. мълчат по този въпрос (виж параграфи 34 и 36 по-горе). Нито пък изглежда, че към съответния момент е имало съдебна практика на българските съдилища, която да изяснява проблема (виж параграф 35 по-горе, и за разлика с *Версини-Кампинчи и Крсанянски*, § 55, и *Теразони*, § 48, двете цитирани по-горе).

92. Въпросът изглежда е разгледан само в инструкция, издадена от Главния прокурор през април 2011 г. (виж параграфи 37 до 39 по-горе). Съдът е готов да приеме, че публикуването на тази инструкция в периодичното издание на Висшия адвокатски съвет я прави достатъчно достъпна за практикуващи адвокати като жалбоподателят (виж параграф 40 по-горе, и, *mutatis mutandis*, *Гронера Радио АГ и други срещу Швейцария*, 28 март 1990 г., § 68, Сери А № 173, и *Аутроник АГ срещу Швейцария*, 22 май 1990, § 57, Сери А № 178).

93. Въпросът е обаче дали инструкцията, която е чисто вътрешен акт, издаден в съответствие с правомощието на Главния прокурор да дава

указания, уреждащи работата на прокуратурата, може да се разглежда като „закон“ за целите на член 8 § 2 от Конвенцията (виж, *mutatis mutandis*, *Силвър и други срещу Обединеното кралство*, 25 март 1983 г., § 86, Серия А № 61; *Малоун*, цитирано по-горе, §§ 68 и 79; и *Аман*, цитирано по-горе, § 75). Освен това остава под съмнение дали тази инструкция предвижда достатъчно гаранции за защита на случайно прихванати съобщения между адвокат и клиент (виж, *mutatis mutandis*, *Р.Е. срещу Обединеното кралство*, §§ 138-41, и *Дудченко*, § 107, двете цитирани по-горе). Единствената ѝ разпоредба, отнасяща се до въпроса, просто казва, че ако властите прихванат разговора на адвокат с клиент или с друг адвокат и този разговор засяга защитата на клиента, те не трябва да изготвят веществено доказателствено средство въз основа на разговора, освен ако наблюдението не разкрива данни за престъпна дейност на адвоката (виж параграф 39 по-горе). Това оставя открит въпроса как точно трябва да се обработват и унищожават такива прихванати материали в съответствие с изискването по чл. 33, ал. 3 от Закона за адвокатурата от 2004 г. Изглежда, че инструкцията също не обхваща всички видове комуникация между адвокат и клиент; според текста, изглежда, че обхваща единствено комуникациите, свързани със защитата на клиента – което предполага вече висящи съдебни спорове и може би дори само наказателно производство. И накрая и може би най-важното за целите на настоящото дело, инструкцията е издадена повече от година след тайното прихващане на разговора на жалбоподателя и признава в преамбюла си, че въпросът досега е бил обект на непоследователни практики (виж параграф 37 по-горе, и за сравнение с *Р.Е. срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, § 140 *in fine*).

94. Липсата на достатъчно яснота в правната рамка и отсъствието на процесуални гаранции, свързани конкретно с унищожаването на случайно прихванати комуникации между адвокат и клиент означава, че намесата в правата на жалбоподателя по член 8 от Конвенцията не е „в съответствие със закона“. Следователно е налице нарушение на тази разпоредба.

(ii) *Цел и необходимост на намесата*

95. С оглед на горното заключение, не е необходимо да се преценява дали намесата отговаря на останалите изисквания по член 8 § 2 от Конвенцията (виж *Коп*, § 76; *Аман*, § 63; и *Сабер*, § 57 *in fine*, всички цитирани по-горе).

II. ТВЪРДЕНИ НАРУШЕНИЯ НА ЧЛЕН 6 § 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

96. Жалбоподателят се оплаква, че (а) искът за обезщетение за вреди, който е предявил във връзка с подслушания телефонен разговор с неговия клиент, не е бил разгледан публично, и че (б) решенията на съдилищата по тези производства също не са оповестени публично. Той се позовава на член 6 § 1 от Конвенцията, който предвижда в относимата си част:

“Всяко лице, при решаването на правен спор относно неговите граждански права и задължения ..., има право на справедливо и публично гледане Съдебното решение се обявява публично, но пресата и публиката могат да бъдат отстранявани по време на целия или част от съдебния процес в интерес на нравствеността, обществената и националната сигурност в едно демократично общество, когато това се изисква от интересите на непълнолетните лица или за защита на личния живот на страните по делото или, само в необходимата според съда степен, в случаите, когато поради особени обстоятелства публичността би нанесла вреда на интересите на правосъдието.”

A. Допустимост

1. Доводите на страните

97. Правителството твърди, че жалбоподателят не е изчерпил вътрешноправните средства за защита по отношения на тези оплаквания, тъй като не се е противопоставил на провеждането на заседания при закрити врата. Въпреки че е поискал от Административен съд София-град да разсекрети делото, той не е повторил това искане, особено след по-късното препращане на делото в Софийски районен съд.

98. Жалбоподателят посочва, че изрично е поискал от Административен съд София-град да разсекрети делото.

2. Оценката на Съда

99. Въпросът дали, след като неуспешно е настоял Административен съд София-град да разсекрети делото, жалбоподателят е трябвало след това, след като делото е върнато на гражданския съд, да продължи да иска от Софийски районен съд и Софийски градски съд да го разгледат публично, е неразличим от въпроса дали пропускайки това той мълчаливо се отказва от правото си на публично гледане, а следователно и от основателността на оплакването му за липса на такова гледане (виж, *mutatis mutandis*, *Вернер срещу Австрия*, 24 ноември 1997 г., § 31, *Доклади* 1997-VII, § 31, и *A.T. срещу Австрия*, № 32636/96, § 27, 21 март 2002 г.). Възражението на правителството, че жалбоподателят не е изчерпил вътрешноправните средства за защита по отношение на тези

оплаквания, трябва следователно да се присъедини към разглеждането по същество.

100. Оплакванията не са явно необосновани или недопустими на други основания. Следователно те трябва да бъдат обявени за допустими.

В. По същество

1. Аргументите на страните

(а) Жалбоподателят

101. Жалбоподателят твърди, че нито предметът на делото, нито представените в производството доказателства са обосנוвали решението за класифицирането му. Самият факт, че производството е включвало класифицирана информация, не е достатъчен, за да оправдае недопускането на публичността. Нищо не подсказва, че съдилищата надлежно са преценили необходимостта от това.

102. По-нататък жалбоподателят твърди, че е успял да получи копия на решенията на съдилищата по това дело само след подаване на пет жалби и това е станало единствено в резултат на последвалото тълкувателно решение на Върховния касационен съд. Съдилищата са класифицирали делото без да преценят дали това наистина е необходимо, за да се запази поверителността на прихванатия разговор, който вече е оповестен публично в процеса на неговия клиент. След отмяната на точка 8 от част II от Приложение № 1 към Закона за защита на класифицираната информация от 2002 г., такова класифициране не е изисквано дори по българското законодателство. Медийни статии за съдебните решения, които не съдържат никаква информация за мотивите им, не могат да заменят публичността, произтичаща от правилното им публикуване, което все още не се е състояло. Периодът от време, през който съдебните решения остават класифицирани, не е пренебрежимо малък.

(б) Правителството

103. Правителството твърди, че е оправдано да се изключи публичността от производството, тъй като то се отнася до класифицирани материали. Изключването ѝ има за цел да защити общественния ред и националната сигурност. Нито жалбоподателят, нито неговият адвокат са възразили в някакъв момент. Освен това пред двете съдилища, които са разглеждали делото, са проведени само по едно заседание и провеждането на тези заседания при закрити права не е накърнило правата на защита на жалбоподателя или справедливостта на производството.

104. Правителството също така твърди, че жалбоподателят е успял да се запознае със съдебните решения по делото и е успял да получи копия от тях сравнително бързо. Съдебните решения са били разсекретени много преди изтичането на съответните периоди за класифициране. Освен това няколко медии са публикували статии за първоинстанционното решение през юни 2013 г., преди неговото расекретяване и само два месеца след постановяването му. От своя страна въззивното решение е разсекретено около пет месеца след постановяването му. При тези обстоятелства относително кратката липса на публичност на решенията не е засегнала справедливостта на производството.

2. Оценката на Съда

(а) Липса на публичност на производството за обезщетение за вреди

105. Съответните принципи са изложени подробно в делото *Николова и Вандова срещу България* (№ 20688/04, §§ 67-70, 17 декември 2013 г.). Тук трябва да се добави, че въпреки че публичността допринася за постигането на справедлив процес (виж наред с много други източници, *Сътър срещу Швейцария*, 22 февруари 1984 г., § 26, Серия А № 74; *Динет срещу Франция*, 26 септември 1995 г., § 32, Серия А № 325-А; и *Мартин срещу Франция* [ГК], № 58675/00, § 39, ECHR 2006-VI), правото на публично гледане може да бъде нарушено, дори ако непубличният характер на производството не е засегнал значително неговата справедливост (виж *Килин срещу Русия*, № 10271/12, § 111, 11 май 2021 г.). Всъщност, както е видно от текста на член 6 § 1 от Конвенцията (виж параграф 96 по-горе), той гарантира правото на справедливо и публично гледане.

106. Решението за класифициране на производството за обезщетение за вреди, заведено от жалбоподателя и поради тази причина за изключване на публичността от всички заседания, се основава единствено на наличието в материалите по делото на класифицирана информация: доказателствените материали, произтичащи от прихващане на телефонния разговор на жалбоподателя с неговия клиент (виж параграфи 21, 26 и 29 по-горе). Но наличието на класифицирани материали по делото не може автоматично да оправдае изключването на публичността от цялото производство (виж, макар и в различен контекст, *Белашев срещу Русия*, № 28617/03, § 83, 4 декември 2008 г.; *Невская срещу Русия*, № 24273/04, §§ 38-39, 11 октомври 2011 г.; *Романова срещу Русия*, № 23215/02, § 155, 11 октомври 2011 г.; и *Николова и Вандова*, цитирано по-горе, § 74). Това от декември 2014 г. е признато и в България, но формално само по отношение на наказателното производство (виж параграф 57 по-горе).

107. При вземането на решение за класифициране на дело, което автоматично налага провеждането на всички заседания по него при закрити врата, Административен съд София-град изглежда не е преценил дали това е действително необходимо за запазване на държавна тайна (виж параграф 21 по-горе). Неговото решение очевидно е обусловено от автоматичното прилагане на правилата за класифициране на съдебни дела, дори когато един от документите по делото е класифициран (виж параграфи 54 и 55 по-горе), без да се вземе предвид фактът, че материалите в резултат на тайното наблюдение вече са били оповестени публично в хода на процеса срещу клиента на жалбоподателя (виж параграф 16 по-горе). Но едва ли може да се твърди, че самият факт, че доказателствените материали са получени чрез тайно наблюдение, прави съдържанието им поверително. Това е признато по-късно от българския парламент, когато през август 2013 г. отменя точка 8 от част II от Приложение № 1 към Закона за защита на класифицираната информация от 2002 г. (виж параграфи 53 *in fine* и 57 *in fine* по-горе), както и от Върховния касационен съд на България в неговото тълкувателно решение от декември 2014 г. относно публичността по наказателни дела (виж параграф 57 по-горе).

108. Дори и наистина да е било необходимо да се запази поверителността на въпросните материали, това едва ли би наложило провеждането на всички заседания по делото без публично присъствие (виж *Николова и Вандова*, § 75, и *Динет*, § 34, и двата цитирани по-горе). Въпреки това, нито Административен съд София-град, нито Софийски районен съд и Софийски градски съд, когато по-късно разглеждат делото на първа инстанция и при обжалване, са обмислили да проведат само част от тези заседания при закрити врата, доколкото е строго необходимо, за да гарантират секретност на спорните материали (за разлика от *Юм срещу Обединеното кралство*, № 31295/11, § 62, 16 януари 2020 г.; и като цяло по отношение на въпроса за строгата необходимост, виж *Мартин*, цитирано по-горе, § 40 *in fine*).

109. Следователно не може да се каже, че е било строго необходимо да се изключи публичността от производството за обезщетение за вреди.

110. Липсата на публично гледане също не е оправдана от естеството на въпросите, възникнали по производството. Делото се отнася до отговорността на държавните органи за твърдяно нарушение на правата по член 8 от Конвенцията и не е от високо техническо естество (виж, *mutatis mutandis*, *Николова и Вандова*, цитирано по-горе, § 76) или касаещо само правни въпроси (виж, *mutatis mutandis*, *Малхос срещу Чехия* [ГК], № 33071/96, § 60, 12 юли 2001 г.). Когато дадено дело се отнася до твърдяно нарушение на основно право от държавните органи, общественят контрол на производството е от съществено значение за поддържане на доверие във върховенството на правото. Освен това делото е разгледано както на първа инстанция, така и на въззивна.

111. Накрая, не може да се каже, че жалбоподателят се е отказал от правото си на публично гледане. Той безуспешно призовава Апелативен съд София-град да разсекрети делото малко след като то е било засекретено (виж параграф 22 по-горе). Самият факт, че той не е повторил това искане по-късно, по-специално пред Софийски районен съд и Софийски градски съд, когато са гледали делото на първа инстанция и при обжалване, или не е поискал тези съдилища да проведат заседанията си публично, не може да се тълкува като недвусмислен отказ от правото му делото да се разглежда публично (за сравнение, *mutatis mutandis*, с *Алберт и Ле Компте срещу Белгия*, 10 февруари 1983 г., § 35 *in fine*, Серия А № 58).

112. Този пропуск също не означава, че жалбоподателят не е изчерпил вътрешноправните средства за защита. Неговото искане до Административен съд София-град е дало възможност на българските съдилища да предотвратят ситуацията, която е в основата на неговото оплакване. Правителството не е посочило каквито и да било по-ранни или настоящи национални решения, които предполагат, че ако жалбоподателят е повторил искането си пред Софийски районен съд и Софийски градски съд – които несъмнен са били напълно запознати с първоначалното искане – той е щял да има по-голям шанс за успех. Тълкувателното решение на Върховния касационен съд, според което самият факт, че едно дело засяга материали, получени чрез тайно наблюдение, не е достатъчно основание да се разглежда при закрити врата, е взето повече от четири месеца след приключване на производството по делото на жалбоподателя (виж параграфи 28 и 57 по-горе, и за сравнение с *А.Т. срещу Австрия*, цитирано по-горе, § 37). Освен това възможността да се поиска от орган да преразгледа своето решение обикновено не е ефективно средство за защита (виж *Грангер срещу Обединеното кралство*, № 11932/86, Решение на Комисията от 9 май 1988 г., Решения и доклади 56, стр. 199; *Росейро Бенто срещу Португалия* (РД), № 29288/02, ЕCHR 2004-XII (извадки); и *Обединена македонска организация Илинден-ПИРИН и други срещу България* (№ 2), № 41561/07 и № 20972/08, § 70 *in fine*, 18 октомври 2011 г.).

113. От това следва, че възражението на правителството за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита, което е обединено с разглеждането по същество (виж параграф 99 по-горе), трябва да бъде отхвърлено.

114. От това следва също така, че е налице нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията поради липсата на публични заседания в посоченото национално производство.

(b) Липса на публично обявяване на съдебните решения, постановени в това производство

115. Относимите принципи са изложени в делото *Фазлийски срещу България* (№ 40908/05, §§ 64-66, 16 април 2013 г.). Тук просто трябва да се отбележи, че макар и свързано с основното изискване на член 6 § 1 от Конвенцията, че производството трябва да е „справедливо“, изискването решението да бъде „произнесено публично“ е самостоятелно (пак там, § 65). Всъщност това следва от текста на тази разпоредба, в която правото на публично произнасяне на съдебно решение е заложено като отделно право (виж параграф 96 по-горе).

116. В настоящия случай, поради класифицирането на делото за обезщетение за вреди, решенията на Софийски районен съд и Софийски градски съд не са постановени публично и остават класифицирани и по този начин недостъпни за обществеността за значителни периоди от време: повече от година и половина за първоинстанционното и почти шест месеца за въззивното (виж параграфи 25, 28, 30 и 31 по-горе). И въпреки че през декември 2014 г. и януари 2015 г. съответно двете решения са разсекретени и жалбоподателят е успял да получи копия от тях, изглежда, че те все още не са публикувани на уебсайтовете на съответните съдилища, каквото е законовото изискване за съдебни решения в България от 2007 г. (виж параграфи 32 и 60 по-горе, и за разлика от *Малмберг и други срещу Русия*, № 23045/05 и 3 други, § 56, 15 януари 2015 г.). Няма доказателства, че въпреки разсекретяването им, те са били оповестени публично по друг начин (виж параграф 32 *in fine* по-горе, и сравнете обстоятелствата по делото *Юдин срещу Русия* [Комисия], № 9904/09, § 39 *in fine*, 11 декември 2018 г.). Възможността страните да получат копие от съдебните решения по тяхното дело не е равностойна на публикуване на тези решения (виж *Рякоб Бирюков срещу Русия*, № 14810/02, §§ 42-43, ECHR 2008). Важното е дали решенията са били достъпни за обществеността под някаква форма (виж *Фазлийски*, цитирано по-горе, § 65 *in fine*). Това не се е случило тук.

117. Тази пълна липса на публичност не може да бъде оправдана с необходимостта от защита на класифицирана информация – доказателствените материали, получени в резултат на скрито прихващане на телефонния разговор на жалбоподателя – до която се отнася делото. Първо, непубликуването на съдебните решения е резултат от автоматичното класифициране на цялото дело, без каквато и да е оценка на необходимостта и пропорционалността на тази мярка (виж *Николова и Вандова*, цитирано по-горе, § 85 *in fine*). Второ, наличието на класифицирана информация в материалите по делото само по себе си не може да бъде основание за скриване на цялото решение от обществеността. Ако дадено дело включва класифицирана информация, съществуват техники, които позволяват известна степен на публичен достъп до решенията, постановени по това дело, като същевременно се

запази поверителността на чувствителната информация (например, класифициране на решенията само частично или публикуването им в редактирана форма) (виж *Фазлийски*, § 69, и *Николова и Вандова*, § 85, и двете цитирани по-горе). Това по-късно е признато и от българските съдилища (виж параграфи 30, 31 и 57 по-горе).

118. Следователно е налице нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията поради липсата на публичност на решенията на съдилищата в разглежданите национални производства.

III. ПРИЛАГАНЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

119. Член 41 от Конвенцията предвижда:

“Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

A. Вреди

120. Жалбоподателят претендира 5000 евро по отношение на „гнева и безпомощността“, които е изпитал в резултат на нарушаването на правата му по членове 6 § 1 и 8 от Конвенцията.

121. Правителството твърди, че констатация за нарушение би компенсирала в достатъчна степен всички неимуществени вреди, претърпени от жалбоподателя. Като алтернатива твърди, че искът е прекомерен, посочвайки, че жалбоподателят е претендирал само равностойността на 767 евро в националното производство за обезщетение за вреди.

122. Съдът счита, че при конкретните обстоятелства по делото, констатациите за нарушение сами по себе си не са достатъчно справедливо обезщетение за неимуществените вреди, претърпени от жалбоподателя поради нарушаването на член 6 § 1 и на член 8 от Конвенцията. Постановявайки на справедлива основа, както се изисква от член 41 от Конвенцията, той присъжда на жалбоподателя 3000 евро плюс всички данъци, които може да бъдат начислени върху тази сума.

B. Разходи и разноси

123. Жалбоподателят претендира възстановяване на 3440 евро, платени като хонорар за четиридесет и три часа работа на неговия представител в производството пред Съда, при 80 евро на час. Той моли всяка сума, присъдена по това перо, да бъде платена директно по банковата сметка на неговия представител. В подкрепа на иска жалбоподателят представя договор за хонорар с неговия представител и споразумение за оценка и приемане на положен адвокатски труд.

124. Правителството заявява, че искът е прекомерен и няколко пъти по-висок от тези, направени в подобни предишни дела срещу България.

125. Съгласно съдебната практика на Съда, жалбоподателите имат право на възстановяване на разходите и разноските им, но само доколкото те са действителни и по необходимост направени, и са разумни по размер.

126. В този случай почасовата ставка, начислена от представителя на жалбоподателя, е същата като начислените и приети за разумни в скорошни дела срещу България с подобна или по-ниска сложност (виж *Иванова и Черкезов срещу България*, № 46577/15, §§ 86 и 90, 21 април 2016 г., и *Българска православна старостилна църква и други срещу България* [Комитет], № 56751/13, §§ 99 и 102, 20 април 2021 г.). Следователно може да се приеме за разумно. За разлика от това, в светлината на степента на трудност на въпросите, повдигнати по делото, броят на претендираните часове изглежда донякъде прекомерен. С оглед на тези съображения, Съдът присъжда на жалбоподателя 3000 евро плюс всички данъци, които може да му бъдат начислени. Както той е поискал, тази сума следва да бъде внесена директно по банковата сметка на неговия представител пред Съда – г-жа С. Разбойникова.

С. Лихва за забава

127. Съдът счита за уместно лихвата за забава да се основава на пределната лихва по заеми на Европейската централна банка, към която следва да се добавят три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ ПРИЧИНИ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО,

1. *Присъединява* към съществото на спора възражението на правителството, че жалбоподателят не е изчерпил вътрешноправните средства за защита по отношение на оплакванията си по член 6 § 1 от Конвенцията, и *го отхвърля*;
2. *Обявява* жалбата за допустима;
3. *Приема*, че е налице нарушение на член 8 от Конвенцията;
4. *Приема*, че е налице нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията поради изключване на публичността от заседанията в производството за обезщетение за вреди, предявено от жалбоподателя;

5. *Приема*, че е налице нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията поради липсата на публичност на съдебните решения, постановени в производството за обезщетение за вреди, предявено от жалбоподателя;
6. *Приема*,
- (а) че държавата-ответник трябва да заплати на жалбоподателя в срок от три месеца от датата, на която решението стане окончателно в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията, следните суми, които да бъдат конвертирани във валутата на държавата-ответник по курса, приложим към датата на споразумението:
 - (i) 3000 евро (три хиляди евро) плюс всички данъци, които могат да бъдат начислени, по отношение на неимуществени вреди;
 - (ii) 3000 евро (три хиляди евро) плюс всички данъци, които могат да бъдат начислени на жалбоподателя, по отношение на разходите и разноските, които да бъдат платени директно по банковата сметка на неговия представител пред Съда – г-жа С. Разбойникова;
 - (б) че от изтичането на гореспоменатите три месеца до изплащането, върху горепосочените суми се дължи лихва в размер, равен на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка през периода на просрочие плюс три процентни пункта;
7. *Отхвърля* останалата част от иска на жалбоподателя за справедливо обезщетение.

Съставено на английски език и нотифицирано писмено на 16 ноември 2021 г. в съответствие с правило 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

{signature_p_2}

Андреа Тамиети
Секретар

Тим Ейке
Председател